

Hälsovårdare – så här hanterar du ett barn som stammar!

Stärk dina egna kunskaper

- Utvidga dina kunskaper och färdigheter om stamning genom att göra den kostnadsfria utbildningen Änkyttävä asiakas terveydenhoitajan vastaanotolla (på finska på adressen www.temposhop.fi)

Känn igen stamning

- Det är viktigt att du som hälsovårdare tar upp talutvecklingen och hur flytande talet är, trots att det kanske inte hörs att barnet stammar under besöket. Ta i bruk uppföljningsblanketten! Där påminns du om alla viktiga frågor.

Grundläggande information till familjen

- Ge föräldrarna information om stamning och lugna ner dem så att de inte är oroliga, men förringa inte heller problemet. Ge föräldrarna broschyrmaterial om stamning (på finska, finns på adressen www.tempokeskus.fi), och be att föräldrarna bekantar sig med den kostnadsfria Kohti Voimaa -egenvården (på finska, finns på adressen www.temposhop.fi). Kom också ihåg det mer omfattande Voima -rehabiliteringsprogrammet (på finska). Där får familjen information och tips för hur man stöder barnet så att talet blir mer flytande.

Hänvisa barnet till rätt vårdinstans

- I vissa fall skrivs en remiss till talterapi omedelbart när stamningen tas upp i samband med besöket hos hälsovårdaren. I något av fallen kanske man kan följa med situationen i exempelvis tre månaders tid och skriva en remiss senare. Uppföljningsblanketten hjälper dig att få en uppfattning om när det är viktigt att hänvisa barnet till talterapi. Många familjer kan också ha nytta av Voima -rehabiliteringsprogrammet (på finska).

För hälsovårdare:

För familjer:

Inom småbarns-pedagogik :

Utvecklingsprojekt för rehabilitering 2022–2025 (FPA-finansierat projekt): Bättre tillgång till vård av barn som stammar
Voimavarakeskus Tempo Oy

Hur du som hälsovårdare känner igen och följer upp stamning på din mottagning

ålder: 2–
6 år

Blanketten är avsedd som stöd för ditt arbete som hälsovårdare för att du ska känna igen stamning. Du kan gå igenom temaområdena på blanketten genom att diskutera med föräldern. På blanketten kan du notera hur stamningen tar sig uttryck hos barnet. Om ni följer upp situationen senare, kan du också skriva ner iakttagelser från uppföljningsbesöket på samma blankett.

Hur man upptäcker om barnet inte talar flytande

Hurudan är barnets talförmåga? Hur uttrycker sig barnet? Talar barnet flytande och obehindrat? Har det alltid varit så eller har barnet haft vissa perioder eller situationer då barnet inte talade flytande eller då barnet stammade?

- ☐ Barnet har alltid talat flytande
- ☐ Barnet har inte talat flytande

Om barnet alltid har talat flytande, behöver ni inte fortsätta med detta frågeformulär.

Början av stamning

	Datum för besöket: lakttagelser:	Datum för besöket: lakttagelser:
När började barnet stamma, dvs. när hände det för första gången?		
Hur visar sig stamningen hos barnet? Kan föräldern beskriva hurudan stamningen är i vanliga fall? Kan föräldern beskriva stamningen då den är som värst?		
Hur har stamningen varierat efter att barnet började stamma? Har stamningen avtagit eller blivit svårare?		

Om det har gått 6 månader sedan barnet började stamma, ska du skriva en remiss till en logoped.

Uppmana familjen att i vilket fall som helst bekanta sig med den kostnadsfria Kohti Voimaa -egenvården (på finska, finns på adressen www.temposhop.fi). Ge föräldern det skriftliga materialet om hur man stöder barnet så att talet flyter på (www.tempokeskus.fi).

Om barnet är inom småbarnspedagogiken, kan du förmedla vidare informationen till daghemspersonalen om den kostnadsfria utbildningen som är riktad till dem (på adressen www.temposhop.fi) och som hjälper att stöda barnet i vardagliga situationer så att hen kan tala flytande.

Barnets reaktioner på att tala

Hur reagerar barnet på att hen inte kan tala flytande? Hur beter sig barnet om det känns svårt att tala?		
Påverkar stamningen barnets delaktighet och mod att våga tala? På vilket sätt?		
Vad berättar barnet om att stamma och att tala?		

Om barnet reagerar negativt på att hen själv stammar, exempelvis genom att bli frustrerad eller undvika att tala, ska du hänvisa familjen till talterapi omedelbart, oavsett hur lång tid det gått sedan barnet började stamma.

Förälderns oro

Hur oroad är föräldern över att barnet stammar? Skala: 0 = inte alls oroad, 10= mycket oroad		
Hur känns det för föräldern att barnet stammar?		
Hur upplever föräldern att hen kan hjälpa barnet?		

Om föräldrarna är mycket oroade över att barnet stammar, ska du omedelbart skriva en remiss till talterapi.

Den kostnadsfria Kohti Voimaa -egenvården (på finska) kan hjälpa föräldrarna. Kom också ihåg det omfattande nätbaserade Voima -rehabiliteringsprogrammet (på finska). Där får föräldrarna stora mängder information och tips för hur man stöder barnet så att talet blir mer flytande.

Du kan vidarebefordra information till daghemspersonalen om den kostnadsfria utbildningen som är riktad till dem och som hjälper att stöda barnet i vardagliga situationer

Du kan senare följa upp om det skett förändringar i hur flytande barnet talar och komma överens med familjen om ett uppföljningsbesök vid rådgivningen efter 3–6 månader, om alla följande kriterier uppfylls:

- ☐ Det har gått mindre än 6 månader sedan barnet började stamma.
- ☐ Barnet reagerar inte negativt på att hen stammar och det påverkar inte barnets förmåga att tala i olika situationer.
- ☐ Föräldern är inte ännu oroad över detta.

Identifiering av stamning och hänvisning till behandling på skolhälsovårdarens mottagning

Ålder: 7–
13 år

Detta formulär är avsett som stöd i skolhälsovårdarens arbete för att identifiera stamning hos skolbarn. Formulärets teman kan gås igenom tillsammans med barnet i samtalsform. Formuläret kan användas för att anteckna den aktuella situationen, och frågorna kan återkommas till vid nästa hälsokontroll.

Att ta upp tal som ämne

Ta upp tal som samtalsämne med skolbarnet. Du kan till exempel fråga om talandet känns lätt för barnet, om andra förstår vad barnet säger utan svårighet, eller om barnet själv är oroligt över sitt tal. Om barnet nämner något relaterat till tal, är det bra att ställa följdfrågor och undersöka om det handlar om stamning eller något annat. Samma teman kan också tas upp med barnets förälder.

☐

Barnet har alltid talat flytande och lätt

☐

Barnet har inte talat flytande

Om barnet alltid har talat flytande, behöver ni inte fortsätta med detta frågeformulär.

Att hänvisa en skolelev till talterapi

Stamning är hos skolelever ofta redan en bestående egenskap i talet. Den kan dock variera mycket i både mängd och kvalitet under olika perioder. Ibland kan stamningen nästan helt försvinna, för att sedan återkomma starkt. Därför är det viktigt att ta upp ämnet inom elevhälsovården. Mängden hörbar stamning säger inte nödvändigtvis hur besvärande eleven upplever problemet eller hur det påverkar deltagandet i talsituationer. Av denna anledning kan det finnas flera olika skäl att remittera till talterapi. Frågorna på nästa sida hjälper dig i din bedömning.

Hänvisa eleven till talterapi om något av följande stämmer:

☐

elevens stamning är omfattande och det är ansträngande att tala

☐

eleven reagerar på stamningen och det väcker till exempel frustration, skam eller andra negativa känslor

☐

stamningen begränsar elevens deltagande och leder till undvikande, t.ex. att svara på lektioner, läsa högt eller prata med kompisar minskar, eleven byter ut ord som känns svåra mot lättare, eller slutar tala helt

☐

elevens föräldrar är oroliga för situationen och har inte tillräckliga verktyg för att hjälpa barnet med stamningen

Stamning just nu

	Datum för besöket: lakttagelser:	Datum för besöket: lakttagelser:
Hur visar sig stamningen? Hur ser den vanligtvis ut? Hur är den i sina svåraste stunder?		
Hur varierar stamningen? Har stamningen avtagit eller blivit svårare?		
Hur svårt upplever skoleleven stamningen just nu? (0 = inte alls svårt, 10 = mycket svårt)		

Elevens reaktioner på att tala

Hur besvärande upplever eleven stamningen? (0 = inte alls besvärande, 10 = mycket besvärande)		
Vad påverkar elevens upplevelse av stamningens besvärlighet?		
Hur känns det för eleven när hen stammar?		

Stamningens inverkan på deltagande

Påverkar stamningen hur mycket eleven pratar i olika situationer? På vilket sätt och i vilka situationer?		
Berättar eleven vad hen vill trots stamningen? Säger hen det kortare än hen skulle vilja, eller låter ibland bli att säga något alls?		

Förälderns oro

Hur orolig är föräldern för barnets stamning och dess konsekvenser? (0 = inte alls orolig, 10 = mycket orolig)		
Vad väcker stamningen hos föräldern?		
Hur upplever föräldern sin förmåga att stötta eleven?		

Det är inte alltid nödvändigt att hänvisa till talterapi. Hänvisa i alla fall eleven och föräldrarna till den kostnadsfria Kohti Kasvua -egenvården (www.temposhop.fi).

Informera barnets lärare om den kostnadsfria utbildningen Koululaisen änkytys (www.temposhop.fi), som hjälper läraren att bemöta stamning i vardagliga situationer.